

Sygn. akt VI ACa 406/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Irena Piotrowska

Sędzia SA – Teresa Mróz (spr.)

Sędzia SO del. – Marian Kociotek

Protokolant: – sekr. sąd. Mariola Frąckiewicz

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w W.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 27 stycznia 2014 r.

sygn. akt XVII AmA 134/12

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) *w punkcie pierwszym i drugim w ten sposób, że oznacza je numerem jeden i wymienioną w punkcie pierwszym kwotę 30.000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) zastępuje kwotą 10.000 zł (dziesięć tysięcy złotych), a w pozostałym zakresie odwołanie oddala;*

b) *w punkcie trzecim w ten sposób, że oznacza go numerem dwa o treści: zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;*

II. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI A Ca 406/14

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 25 października 2012 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania spółki (...) S.A. w W. polegającą na zaniechaniu wskazania w Regulaminie serwisu informacji dotyczących warunków rozwiązywania umów o świadczenie usług

drogą elektroniczną wbrew dyspozycji art. 8 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 19 lipca 2012 r. W związku ze stwierdzeniem stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów na (...) S.A. została nałożona kara pieniężna w wysokości 46.873,00 zł.

Odwołanie od decyzji złożyła (...) S.A. wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez obniżenie kary do kwoty 10.000 zł. Prezesowi UOKiK powódka zarzuciła naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego niewłaściwe zastosowanie skutkujące nałożeniem kary pieniężnej w wysokości nieadekwatnej do stopnia naruszenia i nieuwzględniającej wszystkich okoliczności łagodzących.

Wyrokiem z dnia 27 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sad Ochrony Konkurencji i Konsumentów zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że obniżył nałożoną na (...) S.A. karę do kwoty 30.000 zł, w pozostałym zakresie odwołanie oddalił i orzekł o kosztach procesu obciążając nimi powódkę.

Sąd Okręgowy ustalił, że (...) S.A. w W. jest spółką prawa handlowego, której przedmiotem działalności jest między innymi pasażerski transport lotniczy. Spółka posiada Certyfikat Operatora Lotniczego wydany przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego. W ramach prowadzonej działalności spółka prowadziła również sprzedaż biletów lotniczych poprzez swoją stronę internetową. Na stronie tej udostępniony został regulamin serwisu, w którym powódka nie zamieściła informacji dotyczących warunków rozwiązywania umów o świadczenie usług drogą elektroniczną wbrew dyspozycji art. 8 ust. 3 pkt 3 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Nabywca biletów drogą elektroniczną akceptował Ogólne Warunki Przewozu, które były mu udostępnione w formie elektronicznej, a które opisywały dostępne u przewoźnika taryfy. W każdej z taryf znajdowały się informacje na temat warunków rozwiązania umowy. Spółka zaniechała stawiania zarzucanej praktyki z dniem 19 lipca 2012 r. wprowadzając do swojego regulaminu informacje o warunkach rozwiązywania umów. Sąd Okręgowy ustalił, że w roku podatkowym 2011 powódka osiągnęła przychód w kwocie 187.489.987,93 zł, natomiast przychód ze sprzedaży biletów lotniczych przez Internet stanowił 5,92% całości tj. kwotę 11.099.407,28 zł.

W tych okolicznościach sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługuje na częściowe uwzględnienie. Praktyka stosowana przez powódkę niewątpliwie stanowiła naruszenie art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Powódka nie kwestionowała faktu niezamieszczenia w Regulaminie informacji na temat rozwiązywania umów zakupu biletów drogą elektroniczną, a więc wbrew wymogowi zawartemu w art. 8 ust. 3 pkt 3 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

Okoliczności faktyczne sprawy jednak, zdaniem sądu pierwszej instancji uzasadniały obniżenie nałożonej na powódkę kary. W pierwszym rzędzie Sąd Okręgowy podkreślił, że wbrew stanowisku powódki zawartemu w odwołaniu, sprzedaż biletów lotniczych przez Internet nie podlega określonej w art. 7 ustawy z 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, zasadzie, w myśl której konsument zawierając umowę na odległość może od niej odstąpić w ciągu 10 dni, ponieważ możliwość taka została wyłączona w odniesieniu do umów o świadczenia w ściśle oznaczonym okresie w zakresie transportu (art. 16 ust. 2 pkt 2 powyższej ustawy). Sąd wskazał również, że konsument dokonując zakupu biletu dokonywał wyboru taryfy, zatem aby dokonać świadomego wyboru taryfy, musiał zapoznać się z poszczególnymi taryfami i różnicami między nimi, wobec czego miał możliwość uzyskania informacji o warunkach odstąpienia od umowy w poszczególnych taryfach. Zdanie Sądu Okręgowego nie sposób w tych okolicznościach mówić o dezinformacji konsumenta, jakkolwiek należy przyznać rację pozwanemu, że informacja ta nie znajdowała się w miejscu, w jakim powinna się znajdować zgodnie z art. 8 ust. 3 pkt 3 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną i gdzie konsument mógł tej informacji poszukiwać.

To, zdaniem sądu pierwszej instancji, świadczy o niewielkim stopniu naruszenia przez powódkę zbiorowych interesów konsumentów. W tej sytuacji, Sąd Okręgowy uznając, że odwołanie powódki w części zasługuje na uwzględnienie, podkreślił, że Prezes UOKiK nie wziął pod uwagę w odpowiednim zakresie bardzo małego stopnia naruszenia

przez powódkę przepisów ustawy. Z uzasadnienia decyzji bowiem nie wynika, że pozwany wziął pod uwagę, że konsumenci mogli jednak powziąć w trakcie nabywania biletów informacje o warunkach rozwiązania umowy. Sąd podzielił pozostałe argumenty podniesione przez pozwanego, a skutkujące podwyższeniem kary tj. ogólnopolski zasięg działania powódki, jak również te wpływające na jej obniżenie, mianowicie krótkotrwały okres stosowania i zaprzestania jej stosowania, a także stosunkowo niewielki przychód, jaki powódka uzyskała ze sprzedaży biletów przez Internet. Zdaniem Sądu Okręgowego, mając powyższe okoliczności na uwadze, kara 30.000 zł jest karą adekwatną do stopnia naruszenia przez powódkę przepisów ustawy. W sytuacji finansowej powódki kara ta ma szczególnie dolegliwy charakter, co z pewnością zniechęci ją do stosowania w przyszłości podobnych praktyk. Jednocześnie Sąd wskazał, że prewencja ogólna nie wymaga zastosowania kary w wyższym wymiarze, ponieważ fakt analizy regulaminu przewoźnika lotniczego przez organ ochrony konkurencji i konsumentów, z uwagi na publiczny charakter decyzji, spowoduje w niewielkim środowisku przewoźników lotniczych analizę regulaminów pod kątem ochrony interesów konsumentów.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła powódka. Zaskarżając orzeczenie w części tj. w zakresie rozstrzygnięcia o oddaleniu odwołania w pozostałym zakresie oraz o kosztach procesu, zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego – art. 111 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i nieuwzględnienie w odpowiednim zakresie przy ustalaniu kary pieniężnej elementów takich jak okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, które przy odpowiednim uwzględnieniu uzasadniałyby nałożenie na powódkę kary w wysokości 10.000 zł.

W konkluzji apelacji powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania powódki w całości oraz zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazania w tym zakresie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 111 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, ustalając wysokość nakładanej kary pieniężnej, uwzględnia w szczególności okoliczności naruszenia przepisów ustawy oraz uprzednie naruszenie przepisów ustawy, a także, w przypadku kary pieniężnej, o której mowa w art. 106 ust. 1, a więc również w przypadku naruszenia przez przedsiębiorcę zakazu określonego w art. 24 u.k. i k., okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia przepisów ustawy, przy czym stopień naruszenia Prezes Urzędu ocenia biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia, działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia.

Powódka nie kwestionowała w przedmiotowej sprawie faktu, że stosowała praktykę polegającą na niezamieszczeniu w treści regulaminu informacji odnośnie rozwiązywania umów zawieranych z konsumentami na przelot, a więc, że postępowała niezgodnie z wymogiem określonym w art. 8 ust. 3 pkt 3 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

Biorąc jednak pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, Sąd Apelacyjny uznał, że zachodzi podstawa do uwzględnienia apelacji powódki.

Zasadniczym powodem, dla którego apelacja zasługuje na uwzględnienie jest okoliczność, że w istocie rzeczy nie doszło do dezinformacji konsumentów przez powódkę, natomiast wymóg zawarcia w regulaminie informacji odnośnie rozwiązywania umów ma na celu rzetelne poinformowanie konsumentów o wszystkich przysługujących im uprawnieniach oraz nałożonych na nich obowiązkach. Jak podkreślił Sąd Okręgowy konsumenci nabywający przez Internet bilety lotnicze u powódki, by dokonać zakupu musieli wybrać odpowiednią dla siebie taryfę. W tym celu musieli zapoznać się z Ogólnymi Warunkami Przewozu, w których określone były poszczególne taryfy oraz zawarte

informacje o warunkach rozwiązania umowy. Dlatego też Sąd drugiej instancji doszedł do wniosku, że konsument miał dostęp do wszelkich informacji, co jednak nie skutkuje uznaniem, że treść regulaminu serwisu stosowanego przez powódkę odpowiadała wymogom ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Stąd też należy przyjąć, że kara nałożona na powódkę ma stanowić represję jedynie za niewłaściwą treść regulaminu, które to uchybienie nie wywoływało dalej idących skutków w sferze praw i obowiązków konsumentów.

Dalszymi okolicznościami, które zdaniem Sądu Apelacyjnego przemawiały za uwzględnieniem apelacji to okres, w jakim zarzucana powódce praktyka była przez nią stosowana. Zakwestionowany regulamin obowiązywał bowiem od 16 maja 2011 r. do 19 lutego 2012 r., a więc przez osiem miesięcy. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanowieniem z dnia 18 maja 2012 r. wszczął z urzędu postępowanie przeciwko powódce, natomiast powódka z dniem 19 lutego 2012 r. zaniechała stosowania zakwestionowanego regulaminu, a więc jeszcze przed formalnym wszczęciem postępowania. Należy zatem uznać, że natychmiast zareagowała na informację o niezgodnej z przepisami treści regulaminu dokonując jego zmiany. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie VI A Ca 894/12 wskazał, że jeśli przedsiębiorca zaniechał dalszego stosowania praktyki, choćby nawet licząc na odstąpienie od nałożenia kary bądź na jej obniżenie, to taka okoliczność powinna mieć istotne znaczenie dla ustalenia wysokości kary. Kara w takiej sytuacji powinna być obniżona, cel ustawy został bowiem osiągnięty, a decyzja nie musi być egzekwowana. Naruszenia krótkotrwałe, które zostały zaniechane i nie wywołały negatywnych skutków dla konsumentów powinny być sankcjonowane poprzez nakładanie kar pieniężnych w dolnych granicach ustawowych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przy wymiarze kary pieniężnej należy brać pod uwagę nie tyle jaki ułamek kary maksymalnej stanowi wymierzona kara, co realny jej wymiar i w związku z tym dolegliwość dla danego przedsiębiorcy, nie tracąc jednak z pola widzenia funkcji, jakie ma spełnić – represyjną, prewencyjną jak również edukacyjną. Istotne jest to, by orzeczona kara nie przekroczyła 10 % przychodu (art. 106 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w brzmieniu sprzed 18 stycznia 2015) osiągniętego przez przedsiębiorcę w roku poprzedzającym nałożenie kary. Natomiast mając dodatkowo na uwadze fakultatywny charakter kary określonej w art. 106 u.k. i k. przyjąć należy, że dolna granica kary może być w drodze jej miarkowania określona na poziomie uwzględniającym wszystkie okoliczności łągodzące, bez ograniczeń ustawowych co do jej wysokości.

Mając powyższe na uwadze w ocenie Sądu Apelacyjnego za uwzględnieniem apelacji przemawia również fakt, że przychód ze sprzedaży biletów lotniczych przez powódkę ma w istocie charakter marginalny (niespełna 6% łącznego przychodu), ponadto należy również wziąć pod uwagę sytuację finansową powódki oraz ponoszoną przez nią stratę w latach 2011 i 2012. Oczywiście nie stanowi to okoliczności uzasadniającej odstąpienie od wymierzenia powódce kary, jednak jest istotnym argumentem przemawiającym za jej dalszym obniżeniem.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wszystkie wyżej podniesione argumenty uzasadniają wymierzenie powódce kary pieniężnej w wysokości 10.000 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto zgodnie z art. 98 k.p.c. stosownie do jego wyniku.